

bra blåhakemiljö. Kim Lill har berättat att blåhakar förekommer i stort antal på Lisjöviken. Nämnas kan dock att vid Kvismåren i Närke är utvecklingen för ringmärkta blåhakar densamma som vid Lisjöviken.

Törnskata: 8 individer fångades i år, detta tyder på att törnskatorna haft en bättre år igen. Den mycket torra och varma sommaren, med riklig tillgång på humlor (törnskatans favoritföda) återspeglar i våra ringmärkta törnsikator. De flesta år ser vi överhuvudtaget inte till någon törnskata i området.

Talltita: Fåglar som normalt är "stammfåglar" men som vissa år företar flyttningar är mycket intressanta. Vi fångade i år 15 talltitor i viken, det har inte inträffat någon gång tidigare. Orsaken till varför talltitorna lämnat skogen och begivit sig ut på flyttning är okänd. 4 av talltitorna kontrollerades några dagar efter att de ringmärktes. Titorna kontrollerades efter 13, 10, 3 och 2 dagar och inte i något fall kunde vi notera någon stor viktförändring hos fåglarna.

Blåmes: Den mes som brukar företa stora utflyttningar vissa år. 26 blåmesar ringmärktes i år, 1996 som var ett stort blåmesår ringmärktes 43 ex. Sista dagarna vi ringmärkte i viken sågs stora flockar av blåmesar (även svartmesar ingick i flockarna). Det blåste nordlig vind dessa dagar, vilket gjorde att mesarna sträckte på höjden över viken, mot söder. Antalet ringmärkta blåmesar i viken är totalt få. Inget återfynd föreligger på någon fågel som flyttat vidare från viken, däremot har vi kontrollerat på fåglar mellan åren.

Blåmes

och 1995 214 ex. Liksom tidigare år dominerade gamla fåglar fram till skiftet juli/augusti, efter den 2/8 ringmärktes nästan enbart ungfåglar. En gammal fågel (riktig eftersläntare) ringmärktes så sent som 24/8. Rørsångaren är för framgångsrik häckning beroende av riklig bladlusttillgång i vassen. Det kan vara en orsak till det låga antalet rørsångare i år. Märkligt nog kontrollerar vi sällan rørsångare som vi tidigare år märkt i viken. I år fick vi glädjande nog tre kontroller, samtliga märktes som ungfåglar den 1/8-94, 31/7-95 och 31/7-96.

Blåhake: De senaste åren har antalet ringmärkta blåhakar hela tiden sjunkit, orsaken kan vara en kombination av flera lokala faktorer. Att viken växer igen allmer för varje säsong kan vara negativt för blåhaken. Det intilliggande Lisjöviken hyser en miljö med mycket öppna dyområden och däremellan höga gräs och örter, en

Tack till medhjälparna

1985 startade vi i Naturklubben ringmärkningsverksamheten vid Lisjöviken. Vi har nu genomfört 13 säsonger och samlat på oss ett stort och mycket spännande material. Bl a finns ett stort antal fynd på fåglar ringmärkta i Lisjöviken som kontrollerats eller hittats på andra platser i Sverige, Europa, Afrika och Asien.

Ringmärknigen vid Lisjöviken brukar tilldras sig intresse. Flera personer boplatser i Lisjöviken har besökt oss och tittat på fåglarna och verksamheten. En studiecirkelgrupp från Hallstahammar besökte oss också under en morgon.

Utan flera intresserade personer skulle den här typen av verksamhet inte gå att genomföra. Tack till er som trotsade tidiga mygnika morgnar i blöta busk- och gräsmarker, kämpande, för att dra ert strå till stacken när det gäller att öka kunskapen kring fåglarnas flyttning och Lisjövikens värdesomraster. Stefan Johansson (ass. ringmärkare), Greta Larsson, Per Eriksson, Thomas Norrman, Niclas Andersson, Jan Österberg och Peter Österberg.

Tack också till Dag Edeen vid Lisjöviken för att vi fick gå till studier.

Vinterfågelräkningen 1996-97

Text och teckningar: Sören Larsson

Fågelskådare i hela landet räknade fåglar i 370 rutter under jul/nyårshelgen 1996/97. 10 st av dessa rutter räknades i Surahammars kommun, det visar att vi hjälper till på ett bra sätt med denna viktiga bevakning av fågelfaunan.

En rutt betyder att man genomför räkning på 20 st platser utefter en slinga. På varje plats räknar man exakt i 5 minuter, alla fåglar man ser och hör. En rutt brukar ta ungefär 4 - 5 timmar att genomföra. Under senaste jul/nyårshelgen genomför-

de vi tillsammans mellan 40-50 timmar i fält för att samla in kvalitativ information om fågellivet i Surahammars kommun. Effektiv fågelräkning under 16 tim och 40 min gav endast 1557 fåglar fördelade på 37 arter. När man jämför resultatet med tidigare år, visar det att det var ett föga imponerande fågelliv i trakten denna vintern. Orsaken står främst att finna i tillgångsbristen på föda t ex bristen på bär, speciellt rönnbär. Däremot var tillgången på gran och tallkottar god, det visar också den

mycket goda förekomsten av större hackspett.

Vädret

Det hade varit en mild och regnig höst fram till 10 nov. Då föll 1 dm snö och landskapet var vinterlikt under 5 dagar. Först i mitten på december blev det åter kallt, med ett par nätter under -20 grader (14-15/12). Vintervädret höll sedan i sig över helgerna kring nyår. Mellan 5-10 minusgrader, N-vindar, vissa dagar mulet andra solsken. Det var bra förhållanden för fågelräkning.

Resultat

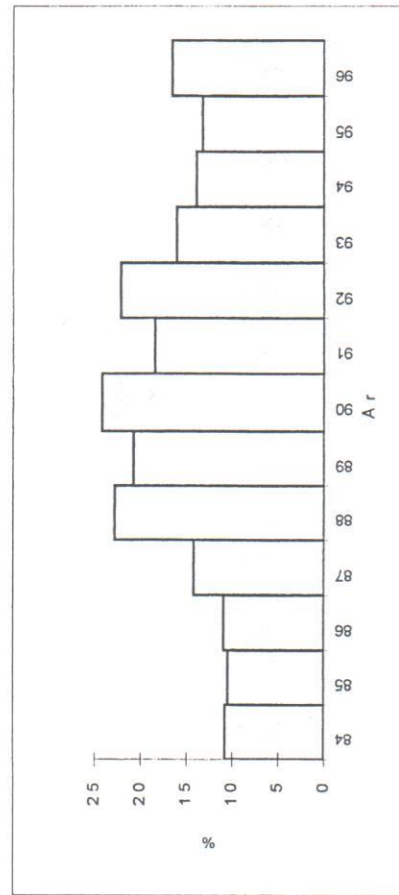
I tabellen visas resultatet från de 10 räkningsrutorna. Tabellen visar också att det trots allt finns en del att se och uppleva av fågelliv i våran trakt, denna period med

de kortaste och vanligvis mörkaste dagarna på året.

I år har jag valt att titta närmare på två arter som inte gjorde något stort väsen av sig senaste vintern.

Blåmesen: F om 1984 har vi räknat så många rutter att man kan jämföra resultaten mellan åren. För blåmesens del visar vinterfågelräkningarna att det är mycket stora variationer i antalet blåmesar mellan åren. Den visar också att milda vintrar är blåmespopulationen större än kalla och snörika vintrar. Blåmesen är en av de fågelarter som vissa år företar stora utflyttningar (invasionsrörelser) från sina normala vistelseområden.

Speciellt vid Falsterbo i Skåne noteras dessa invasionsrörelser. De blåmesar som ses där kommer förmodligen främst från

Figuren visar blåmesens förekomst i Surahammars kommun jul- och nyårshelgerna under perioden 1984 - 96. Kurvan är baserad på den procentuella förekomsten av blåmesar av antalet räknade punkter.

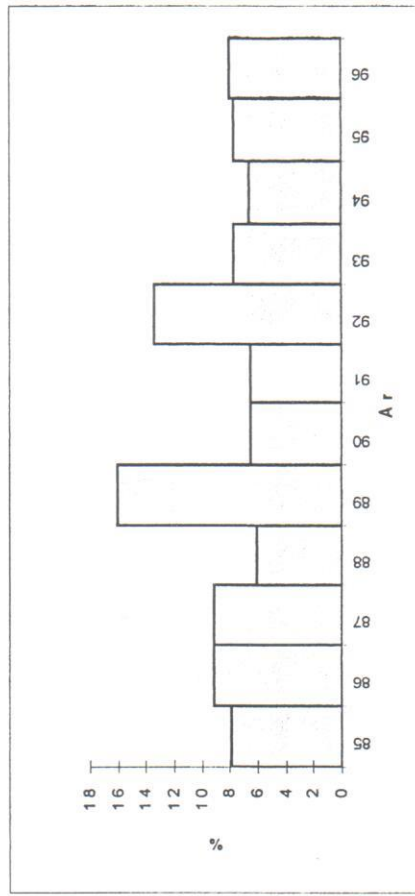
landets södra delar. Antalet blåmesar vintertid i Surahammars kommun tycks inte ha något samband med stora sträckrörelser vid Falsterbo. Var våra blåmesar tar vägen de år de minskar kraftigt, som 1991 och 1993, är hittills okänt. Kraftiga utsträck av blåmesar vid Falsterbo 1988 och 1996, visar t o m en motsatt bild hos våra blåmesar. 1984, -86 och -94 förekom det också stora blåmessträck i Falsterbo, dessa vintrar var det ont om blåmesar i vår trakt.

Vid Gnien har många ungar av blåmes ringmärkts i holkarna. De återfynd som gjorts av dessa år samtliga från trakten. Hans Källander från Lund har analyserat återfynd av blåmesar ringmärkta i Sverige och drar slutsatsen att blåmesar från melansverige flyttar västerut till norska kusten, de år de företar flyttning. Senaste åren har emellertid blåmesar ringmärkta i Mä-

lardalen och Kvismaren i Närke kontrollrats i Falsterbo.

De flesta höstar kan vi notera stora samlade flockar med blåmesar sträcka över våra trakter, varifrån kommer dessa blåmesar och vart skall de? Kan det vara så att blåmesarna (ungfågeln) i Skandinavien söker sig till områden där största tillgång en på föda finns, oavsett vilket väderstreck det är?

Nötskrikkan: Att nötskrikkan hamstrar ekollon under hösten är allmänt känt. Ekollonen skall var tillgängliga som föda under vintern och våren, ibland t o m som del i födan till ungarna. I vårt vinterfågelräkningsmaterial förekommer betydligt flera nötskrikkor åren 1989 och 1992, än övriga år (se figur). 1989 och 1992 var det mycket god tillgång på ekollon, så var det också

Figuren visar nötskrikkans förekomst i Surahammars kommun jul- och nyårshelgerna under perioden 1984 - 96.

	Antal punkter	Antal individer	Antal punkter	Antal individer	
Gräsand	2	46	Tofsmes	20	29
Storskrake	1	1	Entita	14	25
Kungsörn	1	1	Tallita	20	38
Duvhök	2	2	Nötväcka	25	36
Orre	1	1	Trädkrypare	1	1
Gröngöling	2	2	Strömstare	3	3
St hackspett	42	54	Björktrast	4	5
Spillkråka	11	11	Koltrast	4	4
Sparvuggla	1	1	Kungsfågel	29	72
Tamduva	3	21	Varfågel	1	1
Korp	19	23	Grönfink	21	283
Kråka	45	148	Grönsiska	3	4
Kaja	13	112	Gräsiska	5	10
Skata	46	102	Domherre	24	56
Nötkråka	1	1	Tallbit	2	6
Nötskraka	16	19	Korsnäbb	3	23
Talgoxe	58	160	Gulsparr	19	113
Blåmes	33	95	Pilfink	6	36
Svartmes	10	12			

Tabellen visar resultatet från de 10 räkningsrutter som genomfördes under jul-nyårshelgen 1996 - 97.

1995, men då höll sig antalet nötskrikor på en normal nivå.

Sträckande nötskrikeflockar ser vi varje höst i mer eller mindre omfattning. Vid Falsterbo noterades kraftiga flyttningsrörelser 1994, totalt räknades 18 700 utsträckande nötskrikor. 92 % av fåglarna var årsungar. I våra skogar fanns ändå ett normalt antal nötskrikor vintern 1994/95.

Kan sanningen vara den, att gamla nötskrikor håller sig kvar i sina skogar och att årsungarna söker sig ut och letar efter områden med god tillgång på ekollon?

Deltagarna

Räkandet av vinterfåglar ger ett ovärderligt material för framtiden. Det som saknas för att förstärka av sammanhang-en kring fåglarna är kvalitativa uppgifter om de olika fåglarnas tillgång på födore-

surser, deras häckningsframgång sommarin, predation- och konkurrenstryck från andra fåglar och djur. Tiden talar för att den kunskapen också kommer - hur spännande blir inte vårt material då.

De som räknade fåglar i Surahammars kommun, jul/nyårshelgen 1996/97 har deltagit i många år nu och gör hela tiden fina insatser. Tack skall ni ha! Robert Lager, Mikael Leppälampi, Lise-Lott Norin, Ingrid Åkerberg (2 rutter), Yngve Petersson, Lennart Eriksson, Thomas Forsberg och Sören Larsson (2 rutter).

Att fortsätta de här rutterna blir nu allt värdefullare för varje år, samtidigt som nya vinterfågelräknare hälsas välkomna.

Källor: SOF: 1995. Fågelåret 1994, Stockholm

Ringmärkningscentralen. Report on Swedish Bird Ringing for 1994. Stockholm 1996

Nötskrikas övervintring i våra skogar visas med vinterfågelräkningen.